

אלו הן אשמות:

אשם גזילות שמביא מי שתבעוהו ממון וכפר ונשבע לשקר והודה אחר כך.

אשם מעילות שמביא הנהנה מן ההקדש בשוגג.

אשם שפחה חרופה שמביא הבא על שפחה שחציה שפחה וחציה בת חורין המיועדת לעבד עברי.

אשם נזיר שנטמא במת תוך ימי נזירותו מביא אשם לאחר שנטהר.

אשם מצורע שמביא לאחר טהרתו.

אשם תלוי שמביא מי שמסופק אם עבר בשוגג על חטא שזדונו כרת ושגגתו חטאת.

כל אלו שחיטתן **בצפון**, וקבול דמן בכלי שרת **בצפון**, ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין לפנים מן הקלעים, לזכרי כהונה, לכל מאכל בין צלי בין מבושל, ליום השחיטה ולילה שאחריו עד הצות הלילה.

גמרא:

נה-א והוינן בה: **מנא** לן דזבחי שלמי צבור בעי

צפון? [באשם כתיב בהדיא "במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם"].

ומשנינן: דתני רבה בר רב חנן קמיה רבא: כתיב גבי כבשי עצרת "ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת", וסיפא דקרא "ושני כבשים לזבח שלמים". ודרשינן בהיקש: מה חטאת בצפון, אף שלמי צבור בצפון.

אמר ליה רבא: וכי חטאת מהיכן למדה לצפון? בהיקש מעולה, ותקשי, וכי דבר הלמד בהיקש, חוזר ומלמד בהיקש.

ומתריצין: אלא ילפינן צפון מדתני רב מרי בריה דרב כהנא: כתיב "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם", ועל שלמי צבור קאי, שהרי אין קרבן יחיד טעון כלי שיר, והוקש לעולה: מה עולה קדשי קדשים, אף זבחי שלמי צבור קדשי קדשים הם ליפסל ביוצא. מה עולה בצפון, אף זבחי שלמי צבור בצפון. וניחא השתא, שהרי בעולה כתוב בפירוש צפון.

והוינן בה: אלא היקשא קמא, שהוקש לחטאת, למאי אתא?

ומתריצין: לומר לך כי חטאת, ¹ מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף זבחי

עליו תרדמה, מה שאין כן הנשבע שלא יישן שהכונה היא שלא יהיה ישן כלל ואפילו מאליו, ובספר משבצות זהב [לשמאל ב' פרק ז] הביא שבחידושי חתם סופר לנדרים [פ"ט] פירש שהיה כאן נדר ותנאי, כלומר שהנדר היה "אם אבוא באהל ביתי", ותלה זאת בתנאי "אם אעלה על ערש יצועי, אם אתן שנת לעיני", דהיינו שאם יישן יאסר ליכנס לביתו.

1. בעולת שלמה הקשה שלכאורה היינו צריכים

דוד המלך ע"ה שלא יישן עד שימצא מקום בית המקדש, ותירץ שזה מוסב על הרישא של הפסוק, "אם אבוא באהל ביתי", כלומר אם אתן שנת לעיני בביתי ועל ערש יצועי, אבל לא נשבע שלא יישן כלל, [ועיין כעין זה בבא בתרא ג ב ברב אשי].

ובספר אבני שוהם [להגרמ"ל שחור] תירץ ששבועתו היתה רק שהוא לא יעשה פעולה כלל כדי לישן, וכמו שאמר "אם אתן שנת לעיני", אבל יכול הוא להיות ישן מאליו באופן שתפול

שלמי צבור אינן נאכלין אלא לזכרי כהונה.

אמר ליה אבבי לרבא: אי הכי, גבי איל נזיר דכתיב "והקריב את קרבנו לה' כבש בן שנתו תמים אחד לעולה, וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת, ואיל אחד תמים לשלמים" האם הכי נמי נימא דהקיש הכתוב איל השלמים לחטאת: מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה אף איל נזיר גם כן אינו נאכל אלא לזכרי כהונה? והרי מבואר לקמן במשנה שאיל הנזיר נאכל לכל אדם?

ומתרצינן: הכי השתא?! מהו הדמיון?! הרי התם באיל נזיר כיון דכתיב "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל, קדש הוא לכהן", מכלל זה אתה למד דכוליה איל, מלבד הזרוע, בעלים אכלי ליה.

ומקשינן: אכתי זרוע בשלה, שהכהן נוטלה, מיהא לא ליתאכיל אלא לזכרי כהונה מהיקש דחטאת, ומדוע שנינו במשנה לקמן שהמורם

מהם נאכל לנשיהם ולעבדיהם?

ומסקינן: קשיא!

ואיבעית אימא, רק "קדשי" איקרי הזרוע בשלה, שנאמר בו "קדש הוא לכהן", אבל "קדשי קדשים" לא איקרי! ומיעטו הכתוב בזה שלא נקישנו לחטאת ליתן עליו חומר של קדשי קדשים.

והוינן בה: ואלא למאי הלכתא איתקש איל נזיר לחטאת?

ומתרצינן: אמר רבא: שאם גלח הנזיר על אחד משלשתן יצא. שמשעה שהביא אחד משלשת הקרבנות, עולה או חטאת או שלמים, והתגלח, הותר לשתות יין. וחטאת הוא שלמדה מאיל נזיר: מה איל נזיר אם הביאו יחידי, בלא חטאת ועולה, יצא, שעיקר תגלחת הנזיר תלויה בשלמיו שמשלח שערו תחת דוד השלמים, אף

גם כן ללמוד מן ההיקש לחטאת את הדין שנאכלין ליום ולילה, ולא כשאר שלמים שנאכלין לשני ימים.

ותירץ שמאחר ולמדנו מההיקש לעולה ששלמי ציבור הם קדשי קדשים, אם כן ידענו מזה גם כן שאינם נאכלין אלא ליום ולילה, וכתב שלזה כיוון רש"י במה שכתב "קדשי קדשים נפסלים בטבול יום וביוצא ובלינה", שכמו שעולה שהיא קדשי קדשים נפסלת בלינה, [כלומר בעלות השחר], כך הבשר של שלמי ציבור נפסל בלינה.

ולפי דבריו הוא הדין גם כן לענין שנאכלין לפנים מן הקלעים למדנו ממה שעולה נפסלת ביוצא, ורק בדין זכרי כהונה, הגם שקדשי קדשים דינם שנאכלים לזכרי כהונה, מכל מקום מאחר ולא שייך דין זה בעולה שאינה נאכלת,

משום כך הוצרכנו ללמוד מחטאת.

ובחידושי רבי אריה לייב [ח"ב סימן עח] מבאר שהגמרא כאן סוברת ששלמי ציבור גם אחר הלימוד מעולה אינם בעצם קדשי קדשים, ורק שיש להם דינים של קדשי קדשים, ולכן דין זה של זכרי כהונה מאחר ואינו קיים בעולה, ממילא אי אפשר ללמוד אותו לשלמי ציבור.

והנה לקמן [צו ב] לומדים ששלמי ציבור נאכלין לזכרי כהונה מהפסוק "בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו", ופירשו שם התוס' בתירוץ אחד שמאחר ולמדנו כאן מההיקש לעולה שהם קדשי קדשים, ממילא זה נכלל בפסוק הנ"ל, שהרי הם גם כן קדשי קדשים, ומבאר רבי אריה לייב שהסוגיא שם חולקת וסוברת שהלימוד הוא שהם בעצמם קדשי קדשים.

לכחנים, ² לנשיהם ³ ⁴ ולבניהם ולעבדיהם. אבל לא לזר.

חטאת שהביאה לבדה יצא, והוא הדין לעולה, שגם כן הוקשה לאיל נזיר

מתניתין:

גמרא:

תנו רבנן: ברייתא זו מלמדת מהיכן ידענו לשלמים שנאכלין בכל העיר ותודה נלמדת משלמים ואיל נזיר בכלל שלמים היא.

בפרשת שמיני למילואים, נאמר בשלמי הצבור "ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור".

אמר רבי נחמיה: וכי ראשונים, קרבנות שנאמרו שם תחילה, כגון שעירי חטאות ומנחה, בטומאה אכלום?!

התודה ואיל נזיר שמביא ביום מלאת נזרו קדשים קלים הם, ואין מועלין בהם. שחיטתן בכל מקום בעזרה ואין טעונין צפון. ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין בכל העיר תוך חומת ירושלים, לכל אדם אפילו לישראל, בכל מאכל, ליום ולילה עד הצות.

המזרם מהם, החזה ושוק, משניהם, כשאר שלמים, ומתודה ארבע חלות מארבע מיני חלות שבה ומאיל נזיר הזרוע בשילה וחלה אחת ורקיב אחד, דינו כיוצא בהן, שנאכלין בכל העיר ליום ולילה, אלא שהמזרם נאכל

שהחידוש הוא שלא נאמר שאכילת חלק הכהנים היא כמו עבודה שקטן פסול בה, ועדיין צריך עיון קצת, שהרי כבר נאמר קודם "לנשיהם", שהם גם פסולים לעבודה,

והיה אפשר לתרץ שבא להוסיף קטנים מצד שהם אינם בני קיום מצוה, [עיינן חידושי רבינו חיים הלוי ק"פ ח ז], מה שאין כן נשים שהגם שאינם מחוייבות במצוות האכילה, וכמו שכתב המנחת חינוך כנ"ל, מכל מקום הם מקיימות את המצוה כאינו מצווה ועושה.

אולם יתכן שבאמת כאן מתקיימת המצוה גם ע"י קטן, שבאכילת קדשים הלא עיקר המצוה היא שיהיה נאכל הקרבן מכל מקום, וכמו שכתב בבית הלוי [ח"ג סימן נא אות ג] שמשום כך לא נאמר במצוה זו הדין דמצוות צריכות כונה, וגם כן אין צריך שכל אחד יאכל כזית כשאר המצוות.

ויש מתרצים שבא לרבות אנדרוגינוס, לדברי האומר שאינו לא זכר ולא נקבה אלא בריה בפני

2. המנחת חינוך [מצוה ק"ב] מדקדק מדברי החינוך שהגם שאשה כהנת מותרת לאכול, מכל מקום איננה מחוייבת במצוה של אכילת הכהנים, אלא המצוה מוטלת רק על אותם שזוכים בחלוקה של הברשר, כלומר הכהנים שהיו ראויים לעבודה בשעת הקרבת הקרבן.

3. האור שמח [תרומות ג ו] הביא שכתוב בירושלמי [פרק הערל] בשם רב יעקב בר אחא, שבת ישראל הנשואה לכהן אוכלת בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק.

וביאר האור שמח שכונתו לארוסה, שאפילו שהיא אוכלת בתרומה, ומשום שהיא כמו שפחה הקרויה קנין כספו, מכל מקום אינה אוכלת בחזה ושוק, מאחר שבהם נאמר "כל טהור בביתך יאכל", וארוסה אינה חשובה בביתו.

4. הקשה השפת אמת מה החידוש בזה, הרי האב והבן שניהם כהנים במדה שוה, ותירץ

רבה אמר: כך הוא נדרש: "אותה" במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש. אפקה לגמרי, ואפילו חוץ לירושלים. הדר כתב רחמנא "תאכלו במקום טהור", ועל כרחך להחמיר ולומר, עיילא למחנה ישראל!

והוינן בה: ואימא עיילא למחנה לוייה?

ומשנינן: לחדא מחנה מעיילינן, לתרתיה, דהיינו למחנה ישראל ולוייה, לא מעיילינן!

ומקשינן לרבה: אי הכי, אפוקי נמי, כיצד אמרת "אפקה לגמרי"? והרי אמרת כי רק מחדא מפקינן, ממחנה שכינה למחנה לוייה, מתרתיה לא מפקינן, וכל שכן שלא נוציא לגמרי?

ועוד קשה: איך סלקא דעתין לאפוקי לגמרי מחוץ לירושלים? והא "לא תוכל לאכול בשעריך" בתיב?

אלא מחוורתא כדאביי:

מתניתין:

שלמים קדשים קלים הם, שחיטתן בכל מקום בעזרה, ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע.

אלא הכי קאמר, "טהור", מכלל שהוא טמא. מדלא כתיב "במקום קדוש", שמע מינה שהוא מקום טהור במקצת ולא לגמרי, הא כיצד?

טהור מטומאת מצורע שאינו נכנס שם, וטמא מטומאת זב שהזב נכנס שם, ואיזה מקום זה? ⁵ זה מחנה ישראל במדבר, וכנגדו בבית המקדש תוך ירושלים, שאסור למצורע ומותר לזב ליכנס שם. וזה הוא מקום המותר באכילת שלמים.

והוינן בה: ואימא טהור מטומאת זב, וטמא מטומאת מת, ואיזה זה? זה מחנה לוייה במדבר, וכנגדו בבית המקדש הר הבית, שאסור לזב, אבל מותר לטמא מת ליכנס שם, וזה מקום אכילת השלמים?

ומשנינן: אמר אביי: אמר קרא במנחת שמיני "ואכלתם אותה במקום קדוש", ודרשינן, דוקא "אותה" תאכלו במקום קדוש, ולא מנחה אחרת, וכגון לחמי תודה "במקום קדוש", ובכך אפקה, הוציאה הכתוב מחיוב האכילה במחנה שכינה, שהיא העזרה, שתודה ולחמה קרבין בה, למחנה לוייה. והדר כתיב "במקום טהור" להקל עוד ולומר שדי במקום טהור כל שהו, אפקה למחנה ישראל!

עצמה, שאוכל בחזה ושוק.

5. הקרית ספר [פ"ז מבית הבחירה] מחדש שקדשים קלים מדאורייתא נאכלים בכל עירות המוקפות חומה שהם הדין מחנה ישראל ולא דוקא בירושלים, ורבנן החמירו שנאכל רק בירושלים, מה שאין כן במעשר שני שהוא נאכל רק בירושלים שהרי נאמר בו "לפני ה'". וביאר הגר"מ זמבא בזרע אברהם [סימן ח

אות יט] שמאחר ונלמד כאן שקדשים קלים נאכלים במקום שהוא טהור ממצורעים, אם כן הוא הדין בכל המוקפות חומה, ונפקא מינה מזה אם יוסיפו על ירושלים עד שתהיה סמוכה לעיר המוקפת חומה, ואם כן לא יהיה הבשר נפסל ביצא.

אולם הקשה שם שהרי גם בקדשים קלים נאמר "לפני ה'" [דברים יב], וכמו שמפורש בסוגיין שהלאו "לא תוכל לאכול בשעריך"

מועד".

למדנו מכאן להכשיר את כל הרוחות בקדשים קלים. כי "לפני" משמע כל שלפני ההיכל ושבצרדין, וקל וחומר לצפון המזבח, שיהיה כשר לשחוט בו קדשים קלים: כי מה קדשי קדשים, שלא הוכשרו לשחוט בכל הרוחות, הוכשרו בצפון. קדשים קלים, שהוכשרו בכל הרוחות, אינו דין שהוכשרו בצפון!

רבי אליעזר אומר: לא נאמר כתוב אחד מאלו אלא להכשיר צפון. שיכול שלא יהא צפון כשר בקדשים קלים, כי והלא דין הוא:

ונאכלין בכל העיר, לכל אדם, בכל מאכל. 6 לשני 7 ימים ולילה אחד שביניהן.

המורם מהם, החזה ושוק, כיוצא בהם, אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם.

גמרא:

תנו רבנן: שלשה פסוקים נאמרו בשחיטת שלמים. בבן בקר כתיב "ושחטו פתח אהל מועד". כבש כתיב "ושחט אותו לפני אהל מועד" וכן בעז כתיב "ושחט אותו לפני אהל

נאמר גם בקדשים קלים.

אולם בעיקר הדבר כתב שיש לומר שאמנם מקום האכילה הוא רק בירושלים שהוא "לפני ה'", אבל אינו נפסל כיוצא כשיצא לעיר המוקפת חומה.

והדברים מתאימים מאד עם מה שכתב בחידושי רי"ז הלוי [פרשת ראה] שבאמת נאמרו שני פסוקים בקדשים קלים: א. לא תוכל לאכול בשעריך וגו' כי אם לפני ה'. ב. תאכלו במקום טהור כמבואר בסוגיין, שהפסוק דלא תוכל מדבר במקום האכילה שיהיה לפני ה', וכמו מעשר שני שנאמר בו רק דין במקום האכילה, והפסוק דמקום טהור מוסיף שיש גם דין מחיצה בקדשים קלים שלא יצאו חוצה לו, ולפי זה יהיה חילוק לענין עיירות המוקפות חומה, שהם אינם מקום אכילה שהרי אין הם "לפני ה'", אבל לא יפסלו כיוצא שהרי "מקום טהור" הם.

6. האור שמח [מעשה הקרבנות י ו] הביא מפירוש הרמב"ן לויקרא [ז טז] שעיקר המצוה של אכילת שלמים הוא לאכלן ביום הראשון, ויעויין שם באור שמח שביאר שנחלקו בזה הראשונים, ויעויין בשיטה מקובצת [נו ב אות ח]

שכתב גם כן כהרמב"ן.

7. הנה התוס' לקמן [נו ב ד"ה להרחיק] כתבו הטעם שלא גזרו גם בשלמים לאכלם רק עד חצות היום השני, משום שניכר הוא לאדם מתי יהיה שקיעת החמה יותר מעלות השחר.

והשאגת אריה [סימן ד] הביין שכונתם היא שכששקעה החמה אדם מבחין ששקעה, ואינו טועה כמו בעלות השחר, שיכול שלא להבחין שעלה השחר, והקשה שאמנם אנשים מבחינים בין קודם שקיעת החמה ואחריה, ולא יבואו לאכול נותר, אבל עדיין יש מקום לגזור עד חצות, כדי שאדם לא יבוא להשאיר בשר ויעבור בכל תותירו, שהרי אין לו הבחנה בזמן שקודם שקיעת החמה, ומכח זה רצה לומר שמשנתנו היא רק לפי רבן גמליאל בברכות [ב א], שאינו גוזר בקריאת שמע לקרוא עד חצות, ומשום שלא החמירו חכמים אלא כשיבוא לידי איסור בקום ועשה, ולא כשיעבור בשב ואל תעשה, ולכן גם בנותר החשש היה רק מצד שיבוא לאכול נותר, אבל לא מצד שיעבור בכל תותירו שאינו בקום ועשה, אבל לפי רבנן שגזרו בקריאת שמע, למרות שהוא בשב ואל תעשה,